

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Mitä hyvinvointialueiden (ainakin) tulee tietää uudesta valvontalaista?

Jaska Siikavirta

Johtaja, Asiakkaat ja henkilöstö- yksikkö

11.3.2024

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023, HE 299/2022 vp
- Voimaantulo 1.1.2024
 - Siirtymäsäännöksiä mm. julkisten palveluntuottajien rekisteröinnistä v. 2028 mennessä
 - HVA:n tehtävä ilmoitukset (palveluyksiköistä) rekisteriä varten 1.1.2026 mennessä, tiedot rekisteriin (maksutta) 2028 mennessä
 - 1.1.2026 jälkeen tehtäviin ilmoituksiin sovelletaan täysimääräisesti uutta lakia

Kumoutuvat säädökset

- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista
- Laki yksityisestä terveydenhuollosta
- Sote-palvelulainsäädännössä olevat valvontaa koskevat säännökset
- Järjestämislain omavalvontaa ja viranomaisvalvontaa koskeva 6-luku siirtyi lähes sellaisenaan valvontalakiin

Valvontalain sisältö yleisesti

- Valvonnan yleislaki sosiaali- ja terveydenhuollossa
- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen valvonta
- Yksityisten ja julkisten palveluntuottajien toimintaedellytykset, rekisteröinti (ennakkovalvonta), omavalvonta ja viranomaisvalvonta
- Valtakunnallinen rekisteri Soteri
- Valvonnan viranomaisrakenteet säilyvät ennallaan
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan yleinen ohjaus kuuluu STM:lle, laillisuusvalvontaviranomaisina toimivat Valvira ja AVIt -> jatkossa uusi valtakunnallinen lupa- ja valvontavirasto
- Riskiperusteisuus lain läpileikkaavana periaatteena
 - koskee niin ennakkovalvontaa kuin toiminnanaikaista valvontaa, sen kohdentamista ja rajausta sekä toimenpiteitä
- Ammattihenkilövalvonta edelleen rinnakkainen valvontamuoto

Omavalvonta 1(2)

- Valvontalaki yhtenäistää ja täsmentää omavalvontaa koskevaa sääntelyä ja laajentaa velvoitteen koskemaan kaikkia palveluntuottajia niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta
- Omavalvonta on palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen kuuluvaa ennakoivaa, toiminnanaikaista ja jälkikäteistä laadun- ja riskienhallintaa sekä jatkuvuuden varmistamista, jolla varmistetaan asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutuminen
- Omavalvontaohjelma
 - Palvelunjärjestäjä sekä palveluntuottaja, joka toimii kahdessa tai useammassa palveluyksikössä
 - Strateginen väline ja ohje palveluyksiköittäin tehtäville omavalvontasuunnitelmille
 - Miten toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä asiakkaiden ja potilaiden palvelujen yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan
- Omavalvontasuunnitelma
 - Palveluntuottajan laadittava palveluyksiköittäin
 - Palvelujen laadun ja kehittämisen päivittäinen työväline
 - Keskeiset toimenpiteet, joilla palveluntuottajat itse valvovat palveluyksikköään, henkilökunnan toimintaa sekä tuottamiensa palvelujen laatua ja turvallisuutta, ml. vaaratapahtumien ilmoitus- ja oppimismenettelyt

Omavalvonta 2(2)

- Omavalvonnassa tulee ottaa huomioon asiakkaiden, potilaiden sekä heidän omaisten ja läheisten kokemuksia sekä henkilöstön palaute
- Omavalvonnan sisältöjen ja riskienhallinnan keinojen tulee näkyä oman tuotannon ohjauksessa ja johtamisessa, mutta myös tehdyissä sopimuksissa muiden palveluntuottajien kanssa
- STM asetuksenantovaltuus omavalvontaohjelman tarkemmasta sisällöstä
- Valviralla määräyksenantovalta omavalvontasuunnitelman tarkemmasta sisällöstä -> valmisteilla
- Vaasan asiakas- ja potilasturvallisuuskeskukselle STM ohjauksessa annettu tehtävä omavalvonnan menettelyjen tuesta palvelunjärjestäjille ja -tuottajille
- Palveluntuottajan oma ja henkilöstön ilmoitusvelvollisuus, ml. vastatoimien kieltö
- Työntekijän rikostaustan selvittäminen iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden kanssa työskentelevien osalta

Ilmoitusmenettelyiden tyypit valvontalaissa 1/2

- **Omavalvonnan hierarkian ilmoitusmenettely** (valvontalaki 29 § 1 momentti)
 - Palveluntuottajan tulee myös ilmoittaa omassa tai alihankkijan toiminnassa ilmenneistä asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista epäkohdista ja vahingoista tai vaaratilanteista palvelunjärjestäjälle ja valvontaviranomaiselle
- **Henkilöstön ilmoitusmenettely** (valvontalaki 29 § 2 momentti)
 - Valvontalakiin sisältyy henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus palveluyksikön vastuuhenkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa
 - Palveluntuottajan on ilmoituksen johdosta ryhdyttävä epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan korjaamiseksi
 - Vastatoimien kielto ja oikeus ilmoittaa suoraan valvontaviranomaiselle

Ilmoitusmenettelyiden tyypit valvontalaissa 2/2

- **Omavalvonnan harkinnanvaraiset ilmoitusmenettelyt** (valvontalaki 23, 24 ja 27 §:t)
 - Muutoin kuin laissa nimenomaisesti säädettyjen ilmoitusvelvollisuuksien/oikeuksien rinnalla tai niitä täydentäen on mahdollista ohjeistaa turvallisuuspoikkeamien ja muiden epäkohtien, niiden uhkien tai toiminnan muun asianmukaisuuden sisäisestä seurannasta, raportoinnista ja ilmoituksista

- **Vaaratapahtumien ilmoitus- ja oppimismenettelyt** (valvontalaki 27 § 1 mom)
 - Vakavat vaaratapahtumat
 - Geneerinen menettely

Omavalvonta: rikostaustan selvittäminen

- **Velvollisuus kaikilla palveluntuottajilla** tarkistaa työhön otettavan tai virkaan nimitettävän henkilön rikosrekisteriotte iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveyspalveluissa vähintään 3 kk kestävässä työ- tai virkasuhteissa
- **Oikeus** henkilökohtaisen avun työnantajamallilla toimivalla henkilöllä (ja palveluntuottajalla enintään 3 kk kestävien työ- tai virkasuhteiden osalta)
- Velvollisuus tai oikeus koskee
 - Uusia työ- tai virkasuhteita
 - Työ- tai virkasuhteita, joihin pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden avustamista, tukemista, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa iäkkään tai vammaisen henkilön kanssa
 - Kun työntekijälle annetaan em. tehtäviä ensimmäisen kerran
- Sovelletaan vammaisten henkilöiden kanssa työskentelevien osalta vasta 1.1.2025 (VPL voimaantulo)
- Rikosrekisteriotteen tilaaminen on mahdollista ainoastaan työntekijälle itselleen
- Rikosrekisterilain 6 §:n 4 mom.

Rikosrekisteriotteen tarkistaminen valvontalain nojalla - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)

Järjestämistehtävän valvonta ja omavalvonta

- Järjestämistehtävä: **vastuu** laissa säädettyjen palveluiden saatavuudesta, jatkuvuudesta, turvallisuudesta ja laadusta sekä asiakkaiden yhdenvertaisuudesta
- Järjestämistehtävän valvonta: tämän vastuun toteuttamisen ja toteutumisen valvontaa
- Omavalvonta: miten hyvinvointialue vastaa laissa säädettyjen palveluiden saatavuudesta, jatkuvuudesta, turvallisuudesta ja laadusta sekä asiakkaiden yhdenvertaisuudesta.
- Omavalvonnan valvonta: millaisella ja miten toimivalla järjestelmällä hyvinvointialue toimeenpanee omavalvontaa
- Lainsäädäntö antaa palvelun järjestäjälle ja tuottajalle harkintavaltaa (oikeusharkintaa ja tarkoituksenmukaisuusharkintaa). Järjestämistehtävän valvonta koskee:
 - Velvollisuutta harkintavallan käyttöön
 - Oikeusharkintaa
- Laillisuusohjaus/informaatio-ohjaus

Viranomaisvalvonta ja omavalvonta

- Viranomaisvalvonnan tehtävä on edistää ja varmistaa omavalvontaa ja puuttua, kun omavalvonta ei riitä. Omavalvonta ei koskaan kokonaan korvata viranomaisten vastuulla olevaa valvontaa, eikä viranomaisvalvonta omavalvontaa.
- Valvonnan painopiste on (osana omavalvontaa) ensisijaisesti järjestäjä/tuottajataholla yksilötason ja operatiivisen tason valvonnan osalta
- Viimesijainen laadultaan ja laajuudeltaan kaikkein merkittävimpiin mahdollisiin epäkohtiin puuttuva valvonta, palvelujärjestelmän suunnitelmallinen valvonta ja omavalvonnan tukeminen taas ovat keskeisimpiä valtion valvontaviranomaisen tehtäviä.
- Viranomaisvalvonnassa puututtavat (kantelu- ja valvonta-) asiat arvioidaan yhtenäisin kriteerein riskiperusteisesti – viranomaisen saattaa omavalvonnassa ensisijaisesti, nopeimmin ja tehokkaimmin käsiteltävät asiat palvelun järjestäjälle/tuottajalle

Kiitos!